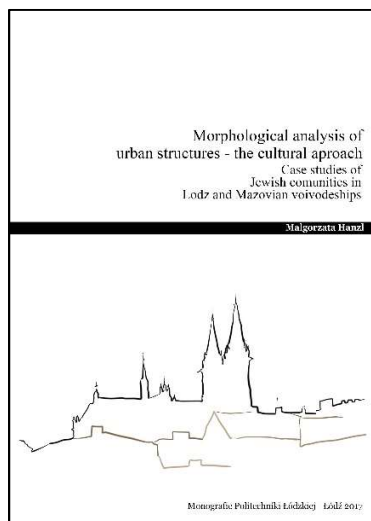

dr hab. inż. arch. Małgorzata Hanzl

Praca habilitacyjna: „**Morphological analysis of urban structures - the cultural approach. Case studies of Jewish communities in Lodz and Mazovian voivodeships**”

Małgorzata Hanzl: **Morphological analysis of urban structures - the cultural approach. Case studies of Jewish communities in Lodz and Mazovian voivodeships.** Monographs of Lodz University of Technology, Lodz University of Technology Press, Łódź 2017, ISBN 978-83-7283-842-1. Język publikacji: angielski.

Recenzje naukowe: Prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, New York University, Główny Kurator, POLIN Muzeum Historii Żydów Polskich, członek American Academy of Arts and **Science**; Prof. Ivor Samuels, Urban Morphology **Research** Group, School of Geography, University of Birmingham

Recenzje pracy habilitacyjnej: Prof. dr hab. inż. arch. Danuta Kłosek-Kozłowska, Prof. dr hab. inż. arch. Rafał Czerny, dr hab. inż. arch. Beata Majerska-Pałubicka.

Ponadto w skład dorobku habilitacyjnego wchodziła seria artykułów pozwalających na merytoryczną weryfikację założeń pracy.

Przedstawiona monografia składa się z obszernej części metodologicznej oraz ze studium przypadku. Część metodologiczna zawiera przegląd najważniejszych koncepcji istotnych dla tematu z dziedziny antropologii miasta, morfologii urbanistycznej oraz projektowania miejskiego. W ramach dokonanego przeglądu wydobyto najważniejsze wątki dotyczące fizycznej formy struktur miejskich oraz ich relacji z życiem codziennym oraz jego tłem kulturowym.

Przeгляд zagadnień metodologicznych poprzedza obszerne wprowadzenie dotyczące podejścia wynikającego z nauki o złożoności zastosowanego w niniejszym badaniu. Studium przypadku eksploruje środowisko miejskie niegdyś zamieszkałe i w dużej mierze wzniesione dzięki aktywności społeczności żydowskiej w dwóch centralnych województwach Polski: mazowieckim i łódzkim, przed tragedią Holokaustu. Podczas gdy obecność żydowska trwała tam od jedenastego stulecia aż do wybuchu II wojny światowej, najintensywniejszy rozwój miał miejsce w wieku dziewiętnastym, wraz ze zmianami cywilizacyjnymi towarzyszącymi uprzemysłowieniu. Jako że struktury miejskie wtedy wznoszone nadal trwają ten okres stał się głównym obszarem zainteresowania obecnych badań.

Ponadto do oceny przedłożono cykl publikacji cząstkowych napisanych w latach 2012-2017, w formie artykułów, rozdziałów w książkach oraz publikacji pokonferencyjnych. Wszystkie przedstawione publikacje były przedmiotem recenzji oraz ich znakomita większość była poddana dyskusji na forum konferencji architektonicznych, urbanistycznych lub morfologii miasta.

Spotkanie w Centrum Dialogu im. Marka Edelmana, luty 2018

Znaczenie pracy może być definiowane dwojako. Po pierwsze w jej ramach przebadano oraz opisano zagadnienia metodologiczne z obszarów antropologii miasta oraz morfologii urbanistycznej i nauki o złożoności w większości mało znane czytelnikowi polskiemu. Wypracowana metodologia badań może być stosowana również dla analiz kultur innych niż żydowska i nie tylko w zastosowaniach o charakterze historycznym. Szereg zaproponowanych metod może stać się użytecznymi zarówno w pracach o charakterze projektowym, a także dla nauczania studentów. Szczególnie ważne wydają się rozważania odnośnie natury ładu przestrzeni jako zbioru cech o charakterze kulturowym. Dodatkowo cenne jest przeniesienie uwagi z planowania formalnego jako głównej siły sprawczej urbanizacji, w kierunku działań oddolnych. Dyskusja o odnalezieniu metody jak radzić sobie z problemami współczesnej urbanizacji, realizowana na różnych szczeblach, między innymi na forum UN Habitat, dotyczy obecnie między innymi właśnie roli i miejsca nieformalnych osiedli jako odpowiedzi na dynamiczną urbanizację i migracje ludności do miast.

Po drugie, rezultaty pracy wyjaśniają jak w sytuacji współistnienia różnych kultur możliwe było wywieranie przez jedną z nich wpływu na kształt struktur miejskich, poprzez działania o charakterze oddolnym i niezależnie od sytuacji zastanej. Szczegółowa i wieloaspektowa analiza życia codziennego pozwala na zrozumienie istotnego wpływu kultury żydowskiej na proces budowania miast w omawianym obszarze oraz jej miastotwórczego charakteru. Niniejsze studium winno być dalej kontynuowane dla innych studiów przypadku, a zaproponowana metodologia może doskonale tego rodzaju badaniom posłużyć. Obecne studium jest skromnym wkładem w wypełnienie luki jaka istnieje na styku analiz kultury i dziedzictwa materialnego Żydów polskich, szczególnie w odniesieniu do ich historii najnowszej, to jest pochodzącej z wieku XIX i początku wieku XX. Ten okres zasługuje na szczególną uwagę, tym bardziej że znaczna część struktur wtedy wzniesionych nadal istnieje, jest wykorzystywana i stanowi materialne dziedzictwo przeszłości. Zrozumienie oryginalnego sposobu funkcjonowania tych miejsc może okazać się cennym wkładem w zachodzące obecnie procesy rewitalizacji, na przykład w Łodzi, ale też w licznych innych miejscowościach regionu. Może być również wartościowe dla ich promocji, propagowania ruchu turystycznego oraz wszelkich innych form edukacji dotyczących wielokulturowości tychże miejsc.

Blog Autorski: <https://malgorzatahanzl.wordpress.com/2018/03/11/jewish-cultures-impact-on-the-%e2%80%8bform-of-towns-in-central-poland/>